

Arbete

Staterna bör se till att personer med funktionshinder får arbeta. De måste ha lika stora möjligheter till arbete både i stan och på landet.

Det får inte finnas lagar och regler som säger att personer med funktionshinder inte kan anställas.

PERSONER MED FUNKTIONSHINDER PÅ VANLIGA ARBETSPLATSER

Staterna bör ge stöd så att personer med funktionshinder kan jobba på vanliga arbetsplatser.

Det kan vara genom yrkesutbildning, särskilda jobb för personer med funktionshinder, lån, pengar eller mindre skatt till företag, som anställer personer med funktionshinder.

BÄTTRE ARBETSPLATSER

Staterna ska också ge stöd till arbetsgivare så att de kan göra arbetsplatserna bättre för personer med funktionshinder och utveckla hjälpmedel, verktyg och ny teknik.

Personlig assistent och tolkservice kan vara till hjälp så att personer med funktionshinder kan jobba på en vanlig arbetsplats.

STATEN KAN ANSTÄLLA PERSONER MED FUNKTIONSHINDER

Staterna bör själva se till att personer med funktionshinder anställs av staten eller kommunen.

SÄKRA ARBETSPLATSER

Staterna ska se till att arbetsplatserna inte är farliga, så att människor inte skadas i arbetet.

De som fått arbetsskador ska få träning och vård.

ARBETE MED STÖD

Målet bör alltid vara

att personer med funktionshinder får ett vanligt arbete.

Om de inte kan få det ska de kunna arbeta med stöd eller i små grupper.

Men det är viktigt att sådana arbeten ger personer med funktionshinder möjlighet att få ett vanligt arbete senare.

Staterna bör samarbeta med handikappföreningarna för att ge personer med funktionshinder utbildning och arbete. Ibland kan det behövas deltidsarbete, personlig assistent, eller särskild arbetstid.

Trygghet

Staterna har ansvar för att personer med funktionshinder har trygghet.

Staterna ska se till att personer med funktionshinder får tillräckligt med pengar om de inte har någon lön, om de har för liten lön eller om de inte kan arbeta alls på grund av att de har funktionshinder. Staterna ska se till man tar hänsyn till de extra kostnader man har när man har funktionshinder.

SOCIALBIDRAG ELLER FÖRSÄKRING

Stater som ger socialbidrag eller försäkringar ska se till att personer med funktionshinder har samma rätt till det som andra.

DE SOM GER VÅRD

Staterna ska se till att de som vårdar en person med funktionshinder också får trygghet och pengar.

KLARA SIG SJÄLV

Staterna ska se till att personer med funktionshinder med pension eller sjukbidrag får utbildning eller hjälp med ett arbete så att de kan klara sig mer själva och få lön

Familjeliv och privatliv

Staterna bör ge personer med funktionshinder stöd så att de kan leva familjeliv.

Personer med funktionshinder ska ha rätt till ett privatliv.

Lagar ska inte behandla personer med funktionshinder annorlunda än andra när det gäller sex, äktenskap och föräldrarskap.

LEVA MED SIN FAMILJ

Personer med funktionshinder ska kunna leva med sin familj.

Familjer med en medlem med funktionshinder ska få avlösare.

Staten ska se till att personer med funktionshinder inte hindras att adoptera barn.

Personer med funktionshinder ska kunna bo i familjehem.

SEX

Personer med funktionshinder får inte hindras att ha sex eller att bli föräldrar.

Staterna ska se till att personer med funktionshinder får råd och stöd om de vill gifta sig och bilda familj.

Personer med funktionshinder måste få kunskap om sex och hjälp med att planera om de vill ha barn eller inte.

Staterna bör kämpa mot fördomar

mot att kvinnor och flickor med funktionshinder har sex eller blir föräldrar.

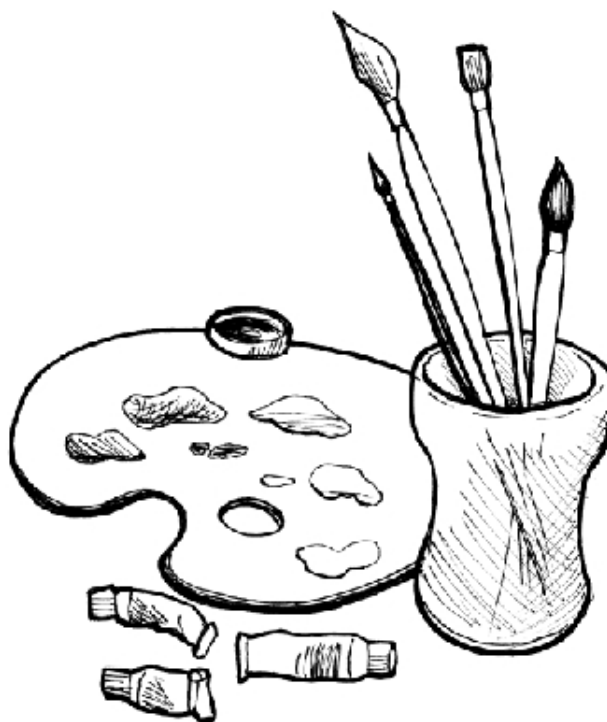
ATT BLI TVINGAD OCH LURAD

Personer med funktionshinder och deras familjer ska få information om vad de kan göra mot olika slags övergrepp,

som att man tvingas till sex eller blir lurad på sina pengar.

Många personer med funktionshinder kan ha svårt att säga nej till familjemedlemmar och andra, som tvingar och lurar dem.

Personer med funktionshinder måste få kunskap om hur de kan slippa sådana övergrepp och om hur de ska anmäla dem.

Kultur

Staterna ska se till att personer med funktionshinder kan vara med på olika slags kultur på samma sätt som andra.

PERSONER MED FUNKTIONSHINDER OCH DERAS EGEN KULTUR

Personer med funktionshinder ska få möjlighet att själva dansa, spela musik, skriva böcker, spela teater och måla.

Det ska de kunna göra både om de bor i stan eller på landet.

De måste få uttrycka sig och också ge kulturupplevelser till andra.

HANDIKAPPVÄNLIGA LOKALER

Staterna ska se till att teatrar, museer, biografier och bibliotek är handikappvänliga.

Böcker, filmer och teater ska göras så att även personer med funktionshinder kan ha glädje av det.

Vila, nöje och idrott

Staterna ska se till att personer med funktionshinder har samma möjlighet till vila, nöjen och idrott som andra.

HANDIKAPPVÄNLIGT

Staterna bör se till att hotell, stränder, idrottsplatser och andra platser är handikappvänliga.

Turistbyråer, resebyråer och hotell ska ta emot alla, även personer med funktionshinder. De ska ta hänsyn till vad personer med funktionshinder behöver. De bör få utbildning för att kunna göra det.

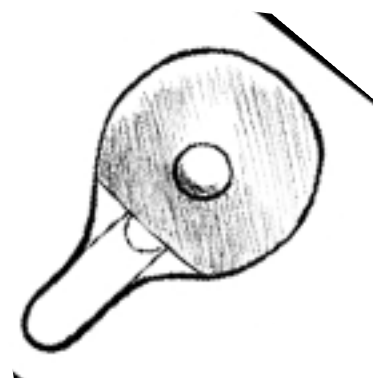
IDROTT

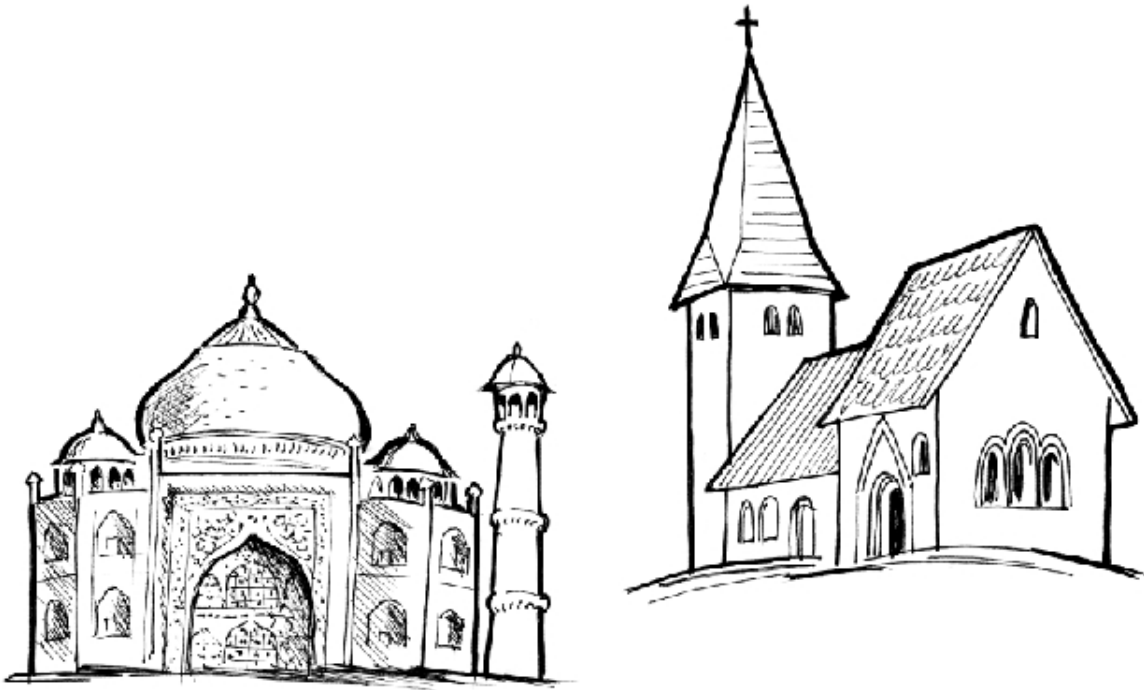
Idrottsföreningar ska få stöd så att de kan göra det lättare för personer med funktionshinder att vara med på idrott. Det kan ordnas genom att idrottshallar och idrottsplatser blir handikappvänliga. Ibland behövs det särskilda tävlingar eller idrottsgrenar.

Staterna bör göra det lättare för personer med funktionshinder att vara med i idrottstävlingar.

Personer med funktionshinder som idrottar ska få lika bra träning som andra.

De som arbetar med idrott bör samarbeta med handikappföreningarna, när de planerar idrott för personer med funktionshinder.

Religion, tro och kyrka

Staterna ska ge stöd till dem som hjälper personer med funktionshinder att gå i sin kyrka.

Personer med funktionshinder ska kunna gå till alla slags kyrkor. Där ska de inte behandlas annorlunda än andra. Staterna bör se till att alla slags präster och andra som arbetar i kyrkorna får information om funktionshinder.

Staterna ska också se till att personer med funktionshinder får böcker som handlar om tro på ett sätt så att de kan läsa dem på punktskrift, kassett, video eller lättläst.

Staterna och kyrkorna bör fråga handikappföreningarna när man planerar för personer med funktionshinder.

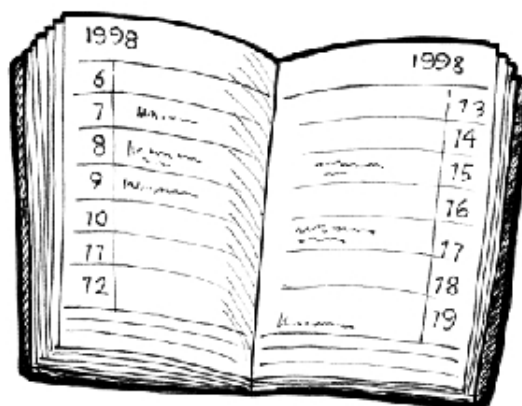
Kunskap och forskning

Staterna ska ta ansvar för att samla in all kunskap om hur personer med funktionshinder lever och ge stöd till forskning om personer med funktionshinder.

Staterna bör samla och spara uppgifter om olika personer med funktionshinder och olika slags hjälp och service. Det kan de göra med hjälp av datorer. Men då måste de ta hänsyn till människors privatliv.

Staterna bör också starta och ge stöd till forskning om hur personer med funktionshinder och deras familjer påverkas av landets ekonomi och politik. Staterna bör samarbeta med handikappföreningarna när undersökningarna görs.

Staterna bör göra det lättare för personer med funktionshinder att vara med i forskning. Staterna ska särskilt tänka på att anställa personer med funktionshinder som kan arbeta med forskning. Staterna bör informera och berätta om funktionshinder för alla i landet.

Politik och planering

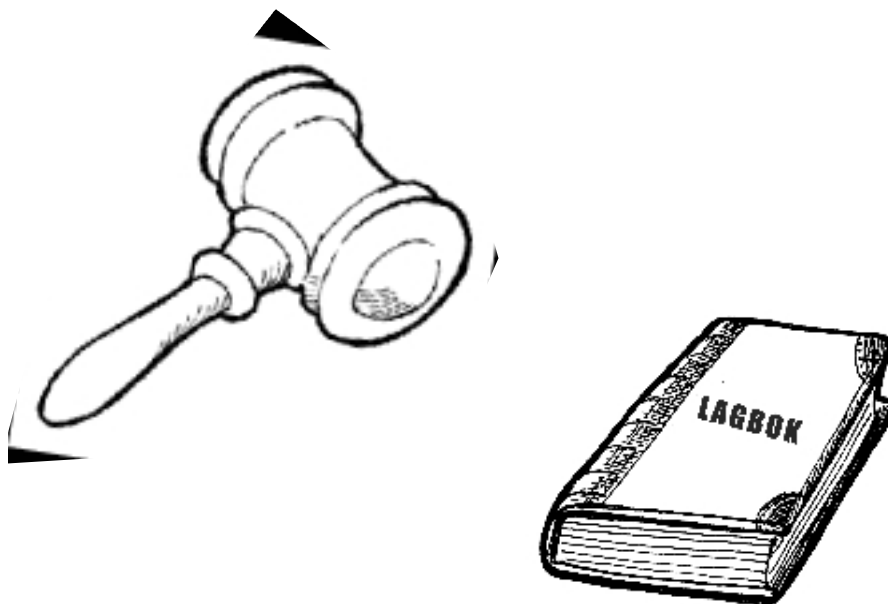
Staterna ska se till att man alltid tänker på personer med funktionshinder när man beslutar om något som påverkar livet för personer med funktionshinder.

Staterna ska anlita handikappföreningar när man ska bestämma om sådant som kan förändra det för personer med funktionshinder.

Behov och intressen hos personer med funktionshinder ska ingå i den vanliga planeringen och inte behandlas som något ovanligt.

Staterna har först och främst ansvar för personer med funktionshinder i landet, men andra har också ansvar. Alla som ger stöd, service och information ska se till att även personer med funktionshinder kan använda sig av det.

Staterna ska göra det lättare för kommunerna att planera så att det blir bra för personer med funktionshinder och att ordna utbildningar för anställda.

Lagar

Staterna har ansvar för att personer med funktionshinder finns med i alla lagar som handlar om rättigheter och skyldigheter för personer med funktionshinder.

Personer med funktionshinder måste kunna vara med i val och utnyttja sina rättigheter som andra. Handikappförbunden ska vara med när nya lagar skrivs som påverkar livet för personer med funktionshinder.

Rättigheter för personer med funktionshinder kan finnas med i de vanliga lagarna, men det kan också skrivas särskilda lagar för personer med funktionshinder. Det kan behövas lagar som hindrar att personer med funktionshinder behandlas dåligt eller orättvist, till exempel lagar mot olika slags våld mot personer med funktionshinder.

Ekonomisk politik

Staterna bör ta med frågor om funktionshinder när de gör en budget och planerar ekonomin.

Staterna bör pröva att ge lån, mindre skatt och bidrag till dem som arbetar för att ge personer med funktionshinder möjlighet att leva som andra.

I många stater kan det behövas en särskilt handikappfond.

Samarbete

Staterna har ansvar för att de som arbetar med frågor kring funktionshinder samarbetar med varandra. Handikappföreningarna ska ha mycket att säga till om.

Handikappföreningar

Staterna ska ge handikappföreningarna rätt att tala för personer med funktionshinder i landet. och ge dem möjlighet att ge råd när man ska bestämma om frågor kring funktionshinder.

Staterna ska ge pengar till handikappföreningarna och stödja att personer med funktionshinder själva och deras familjer bildar handikappföreningar.

Staterna ska samarbeta och diskutera med handikappföreningarna. Handikappföreningarna ska tala om vad personer med funktionshinder behöver, vara med i planeringen och undersöka hur stöd och service fungerar för personer med funktionshinder. De ska också berätta om personer med funktionshinder för andra människor så att de förstår och vet mer.

Handikappföreningarna kan ha stor betydelse på olika sätt. Det kan vara genom att vara med i styrelser, genom att vara med i utredningar och vara experter.

Utbildning av personal

Staterna har ansvar för att det finns utbildning för all personal, som ger stöd och service till personer med funktionshinder.

Kunskap om delaktighet och jämlikhet för personer med funktionshinder ska finnas med i utbildningarna.

Staterna ska samarbeta med handikappföreningarna när man planerar utbildningar.

Personer med funktionshinder ska själva vara lärare eller ge råd.

I länderna där människor är fattiga är det särskilt viktigt att personal får utbildning där de bor.

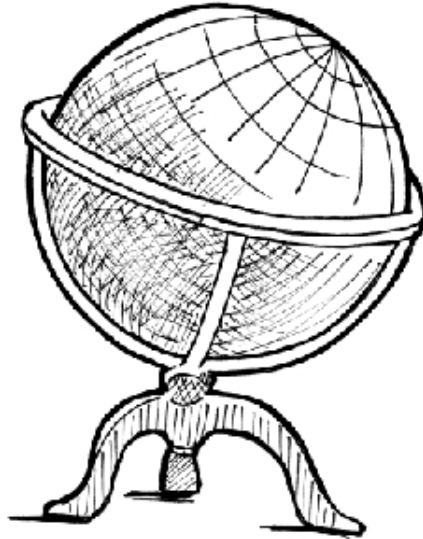
Personer med funktionshinder ska kunna vara med, lära sig ny teknik och diskutera synen på personer med funktionshinder.

Undersökning och utvärdering

Staterna ska tillsammans med handikappföreningarna undersöka hur man följer FNs regler för delaktighet och jämlikhet för personer med funktionshinder.

De ska samarbeta med andra länder med detta.

Tekniskt och ekonomisk samarbete

Staterna ska tillsammans göra livet bättre för personer med funktionshinder.

Det gäller både rika länder och länder där många är fattiga.

Det gäller flyktingar med funktionshinder.

Alla ska ta till vara kunskaper hos personer med funktionshinder.

Alla ska utveckla och berätta om ny teknik som personer med funktionshinder kan ha glädje av.

De ska ge stöd så att man kan bilda handikappföreningar.

Samarbete mellan länder

Staterna ska samarbeta i sina arbeten för delaktighet och jämlikhet för personer med funktionshinder.

Staterna ska vara med och bestämma om handikappolitiken i FN och tänka på personer med funktionshinder när man skriver avtal och överenskommelser.

Staterna ska ge stöd till samarbete mellan handikappföreningar, forskare och personal. Handikappföreningar ska vara med i FN och andra föreningar där länder samarbetar.

Undersöka och kontrollera

FN kommer att skicka en särskild person som ska undersöka och kontrollera hur staterna följer reglerna. Personen ska ha stora kunskaper om funktionshinder och ska samarbeta med handikappföreningar, som finns med som experter. Han ska se vilka svårigheter som finns och föreslå hur man kan lösa problemen.

OLIKA I OLIKA LÄNDER

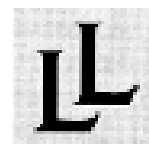
När han kontrollerar olika länder måste han också tänka på hur människor lever i just det landet. Han ska fråga staterna om hur de följer reglerna och ge råd.

Han ska samarbeta med andra i FN och redovisa och skriva rapporter.

FN ska också anställa några rådgivare om det finns pengar till det. De ska ordna konferenser om reglerna, skriva riktlinjer för hur man ska följa reglerna och informera om reglerna.

**CENTRUM FÖR LÄTTLÄST /
LL-STIFTELSEN**

Box 4035
102 61 Stockholm
telefon 08-640 70 90
telefax 08-642 76 00
epost info@llstiftelsen.se

Centrum för lättläst